

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Slavomíra Nováka a soudkyň Mgr. Jany Jurečkové a Mgr. Andrey Veselé ve věci

žalobkyně

Z. Š., narozená X
bytem X

proti
žalované

Česká advokátní komora
se sídlem Národní třída 16, 110 00 Praha 1

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 26. 4. 2023, č. j. 10.01-000179/23-004

takto:

I. Žaloba se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I.

Základ sporu

1. Žalobkyně dne 16. 3. 2023 požádala žalovanou o určení advokáta dle § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále jen „zákon o advokacii“), ve znění účinném do 31. 12. 2023 pro zastupování v řízení před Ústavním soudem o ústavní stížnosti proti usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2023, č. j. 4 As 268/2022 - 25. Žalovaná následně žalobkyni zaslala přípis s formulářem, na kterém musí být žádost podána. Žalobkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

zaslala žalované vyplněnou žádost na příslušném formuláři zpět dne 5. 4. 2023 s tím, že vyplnila pouze část identifikace žadatele a věci, které se žádost týká.

2. Žalobkyně nyní brojí proti rozhodnutí žalované ze dne 26. 4. 2023, č. j. 10.01-000179/23-004 (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým žalovaná rozhodla, že řízení o určení advokáta k poskytnutí právní služby dle ust. § 18c zákona o advokacii se zastavuje dle ust. § 66 odst. 1 písm. b) zák. č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen „správní řád“), neboť byla podána žádost zřejmě nepřipustná.

II.

Obsah žaloby a vyjádření žalovaného

3. Žalobkyně ve svém podání ze dne 16. 3. 2023 uvedla, že nežádá o určení advokáta z důvodu příjmových či majetkových poměrů, a že náklady na zastoupení by hradila ze svých prostředků. Dodala, že na její žádost tak dopadá náleze Ústavního soudu Pl. ÚS 44/21 ze dne 24. 1. 2023 (dále také jako „náleze“). Ve formuláři žádosti žalovaná vyplnila toliko její část týkající se identifikace žadatele a část týkající se věci, jež je předmětem žádosti.
4. Žalobkyně rozporuje postup žalované, která žádost označila za zjevně právně nepřipustnou. V této souvislosti žalobkyně odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 5. 2008, č. j. 2 As 74/2007, dle kterého lze za nepřipustnou považovat pouze takovou žádost, u níž je již na první pohled zřejmé, že jí nelze vyhovět. Dle žalobkyně však z napadeného rozhodnutí není zřejmé, co je důvodem zjevné právní nepřipustnosti žádosti.
5. Žalobkyně nesouhlasí se závěrem žalované, že do doby vykonatelnosti nálezu je žalovaná oprávněna určovat advokáty výhradně k poskytování bezplatných právních služeb, a je přesvědčena, že závěry vyslovené Ústavním soudem v nálezu měly být aplikovány již při posuzování žádosti žalobkyně.
6. Žalobkyně dále odmítá závěr žalované, že žádost je nepřipustná také z důvodu, že lhůta pro podání ústavní stížnosti žalobkyni uplynula dne 19. 3. 2023, avšak řádně vyplněnou žádost podala žalobkyně až dne 5. 4. 2023, tj. po uplynutí této lhůty.
7. Žalovaná ve svém vyjádření k žalobě ze dne 31. 8. 2023 navrhla žalobu zamítnout. Dále s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 10. 2020, č. j. 9 As 173/2020-32, uvedla, že derogační nálezy Ústavního soudu mají zásadně účinky pro futuro. Podle stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 14. 12. 2010, sp. zn. Pl. ÚS-st. 31/10, č. 426/2010 Sb., se po dobu odkladu vykonatelnosti hledí na napadenou právní úpravu jako na ústavně souladnou a v tomto směru jsou orgány veřejné správy povinny takovou úpravu aplikovat.
8. Žalovaná uvedla, že si je zároveň vědoma judikatury, dle které je správní soud povinován k ústavně konformnímu výkladu přihlédnout, i pokud rozhoduje v situaci, kdy právní norma je až odloženě zrušena, tj. pokud interpretuje právní předpis, který byl v době aplikace stále účinný. Takový požadavek je však dle žalované pro soud v nynější věci nesplnitelný, neboť Ústavní soud v nálezu v bodu 54. vyslovil, že odložil jeho vykonatelnost proto, aby vytvořil zákonodárci časový prostor pro přijetí nové, ústavně konformní úpravy. Do té doby je dle žalované nutno vycházet z platné a účinné právní úpravy.

9. Jelikož je rozhodnutí o určení advokáta dle ustanovení § 18c zákona o advokacii určením kontraktační povinnosti advokátovi a zásahem do volné soutěže advokátů, musí mít takové určení dle žalované oporu v zákoně. Podle žalované tak lze i po nálezů určit advokáta dle ustanovení 18c zákona o advokacii toliko k poskytnutí bezplatné právní služby.
10. Rovněž žalované není jasné, proč se žalobkyně obrátila na žalovanou nejprve svým podáním ze dne 16. 3. 2023 a řádnou formulářovou žádost podala až dne 5. 4. 2023, ačkoliv má s takovými žádostmi bohaté zkušenosti. Žalobkyně vrší jedno řízení na druhé, nesleduje v nich skutečnou ochranu svých subjektivních práv, ale jde jí (zřejmě) pouze o „dobrý subjektivní pocit“ ze samotného podávání žalob, ze samotného soudního řízení před soudem správním, kasačním i ústavním. Takovému postupu ovšem nelze přiznat ústavní ochranu nejen na úrovni soudní, ale již ani na úrovni řízení správního.
11. Soud nařídil ve věci jednání na den 3. 4. 2024.
12. Žalobkyně se podáním došlém soudu dne 3. 4. 2024 z jednání omluvila a dále svou žalobu doplnila odkazy na judikaturu zdejšího soudu a NSS. Předně uvedla, že v rozsudku městského soudu ze dne 18. 5. 2023, č.j. 6 A 101/2021-86, soud uvedl, že soud i žalovaná musí respektovat derogační nález Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21. Z rozsudku NSS ze dne 17. května 2023, č.j. 9 As 122/2022 – 36, pak vyplývá, že žalovaná měla při svém rozhodování přihlídnout k tomu, že jí aplikované ustanovení je protiústavní. Dále odkázala na rozsudky NSS týkající se posouzení včasnosti žádosti o určení advokáta, které byly podány těsně před uplynutím lhůty k podání ústavní stížnosti (viz rozsudek ze dne 17. května 2023, č.j. 9 As 122/2022 – 36).

III.

Posouzení žaloby

13. Městský soud v Praze ověřil, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou a splňuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Soud přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí i řízení, které mu předcházelo, v rozsahu žalobních bodů, kterými je vázán (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.), přitom vycházel ze skutkového a právního stavu v době vydání rozhodnutí.
14. Zákon o advokacii v ustanovení § 55a odst. 3 stanoví, že proti rozhodnutí žalované podle § 18a až 18c se nelze odvolat. V případě takových rozhodnutí tedy nepřichází v úvahu podmínka vyčerpání řádných opravných prostředků ve smyslu § 68 s. ř. s. a žalobkyně je tak oprávněna bránit se proti napadenému rozhodnutí přímo žalobou proti rozhodnutí dle § 65 a násl. s. ř. s.
15. Městský soud v Praze považuje za účelné nejprve zrekapitulovat příslušnou právní úpravu, která je v nyní projednávané věci relevantní.
16. Dle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii ve znění účinném od 1. 7. 2018 platí, že *„ten, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů a ani si nemůže zajistit poskytnutí právních služeb jinak má právo, aby mu Komora na základě jeho včasné žádosti určila advokáta k poskytnutí právní porady podle § 18a nebo právní služby podle § 18c.“*
17. Z § 18c odst. 1 zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023 vyplývalo, že *„žadatel, jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, a který není ve věci, v níž žádá poskytnutí právní služby, zastoupen jiným advokátem nebo osobou podle § 2 odst. 2 písm. a), má právo,*

aby mu Komora určila advokáta k poskytnutí právní služby. V téže věci může být žadateli určen Komorou advokát pouze jednou; to neplatí, odmítne-li v této věci dříve určený advokát poskytnout právní služby z důvodů uvedených v § 19, nebo nastane-li situace uvedená v § 20 odst. 2.“

18. Podle ustanovení § 18c odst. 2 zákona o advokacii ve znění účinném do 31. 12. 2023 *„Žádost o určení advokáta k poskytnutí právní služby lze podat pouze na formuláři. Žádost kromě obecných náležitostí stanovených správním řádem obsahuje a) popis věci, v níž by měla být právní služba poskytována, a b) prohlášení žadatele, že jej ve věci, v níž je právní služba žádána, nezastupuje jiný advokát nebo osoba podle § 2 odst. 2 písm. a).“*
19. Do předmětné právní úpravy významným způsobem zasáhl Ústavní soud, když nálezem ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21, zrušil uplynutím dne 31. 12. 2023 ustanovení § 18c odst. 1 zákona o advokacii ve slovech „jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, a“.
20. Městský soud v Praze tak nejprve musí posoudit aplikovatelnost závěrů vyslovených v nálezu na rozhodování žalované o žádosti dle ustanovení § 18c zákona o advokacii. Jinými slovy, je nutno posoudit, zda byla žalovaná do doby vykonatelnosti nálezu oprávněna určit advokáta podle ustanovení § 18c zákona o advokacii pouze k poskytnutí bezplatné právní služby.
21. Touto otázkou se již Městský soud v Praze opakovaně zabýval, přičemž dospěl k závěru, že navzdory odložené vykonatelnosti nálezu měla žalovaná závěry Ústavního soudu při svém rozhodování zohlednit. V tomto ohledu se osmý senát zcela ztotožňuje se závěrem osmnáctého senátu zdejšího soudu vyjádřeným v rozsudku ze dne 17. 7. 2023, č. j. 18 A 17/2022 – 55, dle kterého je derogační nálezy Ústavního soudu i přes odloženou vykonatelnost důležitým měřítkem zákonnosti, resp. ústavnosti postupu žalované, a to zejména s přihlédnutím k tomu, že zrušená část ustanovení by mohla mít pro žalobkyni protiústavní následek. Příjmové a majetkové poměry žadatele totiž ve světle derogačního nálezu Ústavního soudu nelze považovat za hledisko způsobilé omezit přístup k právu na určení advokáta.
22. Stejný závěr a odůvodnění lze najít také například v rozsudcích zdejšího soudu ze dne 2. 11. 2023, č. j. 15 A 64/2022-38; ze dne 18. 5. 2023, č. j. 6 A 101/2021-86; ze dne 7. 9. 2023, č. j. 11 A 16/2023-37; a ze dne 23. 8. 2023, č. j. 5 A 41/2022-66 a hlavně v rozsudku ze dne 14. 6. 2022, č. j. 11 A 5/2022-24, jehož závěry byly potvrzeny rozsudkem NSS ze dne 17. května 2023, č.j. 9 As 122/2022 – 36. Městský soud v Praze nemá důvod se od těchto závěrů odchýlovat a považuje je za aplikovatelné i v nyní projednávané věci. Žalovaná tedy v napadeném rozhodnutí pochybila, pokud tvrdila, že nemůže závěry nálezu aplikovat, neboť do doby jeho vykonatelnosti je oprávněna určit advokáta toliko k poskytnutí bezplatné právní služby.
23. Toto pochybení žalované nicméně k automatickému zrušení napadeného rozhodnutí nestačí, neboť městský soud se musel zabývat také druhým důvodem, pro který žalovaná řízení o žádosti žalobkyně zastavila. Tímto důvodem je otázka včasnosti žádosti.
24. Žalobkyně sice adresovala žalované své podání se žádostí o určení advokáta dle § 18c zákona o advokacii již dne 16. 3. 2023, zákon o advokacii nicméně v ustanovení § 18c odst. 2 stanoví, že *„žádost o určení advokáta k poskytnutí právní služby lze podat pouze na formuláři, jehož vzor stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.“* S ohledem na četnost

těchto žádostí, se kterými se žalobkyně na žalovanou pravidelně obrací, je přitom žalobkyni tato skutečnost velmi dobře známa. Pro úplnost však městský soud uvádí, že pokud zvláštní právní úprava stanoví, že žádost lze podat jen na určeném tiskopise či formuláři, účinky zahájení řízení jsou spojeny právě až s podáním žádosti na tomto příslušném formuláři (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 6. 2014, č. j. 6 Ads 32/2014-37). Řízení tak bylo v nynějším případě zahájeno až dnem podání formulářové žádosti, tedy dne 5. 4. 2023.

25. Žalobkyně požadovala určení advokáta k zastupování v řízení před Ústavním soudem. Lhůta pro podání ústavní stížnosti žalobkyni uplynula dnem 19. 3. 2023, řádná formulářová žádost byla žalované nicméně doručena až dne 5. 4. 2023, tedy s výrazným zpožděním po uplynutí lhůty pro podání ústavní stížnosti. Na žalobkyně proto nedopadají závěry NSS vyslovené v rozsudku ze dne 17. května 2023, č.j. 9 As 122/2022 – 36, jelikož v této věci byla žádost řádně podána ještě před koncem lhůty k podání ústavní stížnosti, což není případ žalobkyně.
26. Nutno podotknout, že žalobkyně v tomto případě postupovala zcela nestandardně, když blanketní ústavní stížnost podala až dne 21. 3. 2023, jak vyplývá z usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 5. 2023, sp. zn. I ÚS 77/23.

IV.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

27. Městský soud tak uzavírá, že ačkoliv žalovaná pochybila, pokud neaplikovala nálezy Ústavního soudu a tvrdila, že do doby jeho vykonatelnosti je oprávněna určit advokáta pouze k poskytnutí bezplatné právní služby, žádosti žalobkyně přesto s ohledem na pozdní datum jejího řádného podání nemohlo být vyhověno. Žalobou napadené rozhodnutí proto ob stojí a žalobu nutno v souladu s ustanovením § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítnout jako nedůvodnou.
28. Výrok o nákladech řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s., neboť žalobkyně nebyla ve sporu úspěšná a žalované nevznikly žádné náklady nad rámec jejího běžného výkonu úřední činnosti.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha dne 3. dubna 2024

JUDr. Slavomír Novák v.r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.